

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ

ЛОЗОВА О.А., К.Е.Н.,
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Проаналізовано вплив туризму на світову економіку та сучасний стан міжнародного туризму. Розглянуто перспективи його розвитку. Визначено чинники, які впливають на розвиток туризму.

The influence of tourism on the global economy and the current state of international tourism have been analyzed. Considered the prospects of its development. Factors affecting the development of tourism have been defined.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сьогодні туризм є однією з найбільших та динамічних галузей економіки. На його частку припадає 5% світового ВВП, 6% від загального обсягу експорту. За даними World Travel & Tourism Council світовий туристичний ринок в 2011 р. збільшиться на 3,9 %, і в найближчі 10 років буде зростати на 4,6 % щорічно [6]. За прогнозом UNWTO, до кінця 2011 р. число міжнародних туристичних поїздок складе більше 1 млрд., а надходження від туризму досягнуть 1,2 трлн. дол. США [6]. Туризм робить величезний вплив на такі сектори господарства, як транспорт, зв'язок, торгівля, будівництво, сільське господарство, виробництво товарів народного споживання і багато інших. Туризм сприяє збільшенню надходжень до бюджету, створенню нових робочих місць. За даними UNWTO, сьогодні у сфері туристських послуг зайнято понад 260 млн. осіб [6]. Туризм надає всі можливості для ознайомлення з історією, культурою, звичаями, духовними і релігійними цінностями даної країни і її народу, є одним з могутніх факторів посилення престижу і значення країни, її регіонів в очах всієї спільноти. Тому досить актуальним є вивчення сучасних тенденцій розвитку міжнародного туризму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями розвитку міжнародного туризму займалися провідні українські та зарубіжні вчені, а саме: М.П. Мальська, О.О. Любимцева, В.В. Худо, Н.В. Чорненька, В.Ф. Кифяк, Г.М. Долматов, В.С. Сенін, О.М. Ільїна та ін. Але, незважаючи на велику кількість публікацій, в науковій літературі відсутні дослідження, що дають достатньо глибокий аналіз

міжнародному туризму та характеристику сучасних тенденцій його розвитку.

Формулювання цілей статті. Мета статті – проаналізувати сучасний стан міжнародного туризму та перспективи його розвитку.

Викладення основного матеріалу дослідження. Основними критеріями виміру світового туризму є міжнародні туристські прибуття і прибутки, що їх отримують країни. Прибутки від міжнародного туризму у 2010 році дорівнювали 919 млрд. доларів США (693 млрд. євро), що на 68 млрд. доларів США (83 млрд. євро) більше, ніж у 2009 році [6]. Лідером з цього показника є США, де туризм визнаний другою найбільшою сферою використання праці після медичного обслуговування – 103,5 млрд. дол. США (табл. 1).

Таблиця 1

Провідні країни світу за прибутками від туризму [6]

Країна	Надходження від міжнародного туризму (млрд. дол. США)		Зміни в % 2010/2009
	2009	2010	
США	94,2	103,5	9,9
Іспанія	53,2	52,5	-1,2
Франція	49,4	46,3	-6,2
Китай	39,7	45,8	15,5
Італія	40,2	38,8	-3,6
Німеччина	34,6	34,7	0,1
Великобританія	30,1	30,4	0,8
Австралія	25,4	30,1	18,6
Гонконг (Китай)	16,4	23,0	39,5
Туреччина	21,3	20,8	-2,1

Беручи до уваги, що майже 10 млн. американців працюють на підприємствах, безпосередньо або опосередковано пов'язаних зі сферою туризму, туризм в цій країні є другим за розміром бізнесом у частині роздрібних продаж після послуг харчування, випереджаючи навіть автомобільний сектор економіки. Він є найбільшим джерелом залучення іноземної валюти, третім за розміром після енергетики, транспорту і хімічної промисловості [2]. За доходами від міжнародного туризму Гонконг (Китай) піднявся з 14-го місця на 9-е – 23 млрд. дол. США [6].

У 2011 р. серед 10 провідних країн світу особливо істотно доходи зросли в США на 12%, Іспанії на 10%, Гонконгу (Китай) на 23% і Великобританії на 7% [7]. Таким чином, туристична індустрія є однією з провідних галузей світового господарства і вагомим джерелом доходу.

Франція у 2009 – 2010 рр. займає перше місце по кількості міжнародних туристських прибуттів – 76,8 млн. туристів (табл. 2).

Таблиця 2

Провідні країни світу по кількості міжнародних туристських прибуттів [6]

Країна	Кількість прибулих (млн. осіб)		Зміни в % 2010/2009
	2009	2010	
Франція	76,8	76,8	0,0
США	55,0	59,7	8,7
Китай	50,9	55,7	9,4
Іспанія	52,2	52,7	1,0
Італія	43,2	43,6	0,9
Великобританія	28,2	28,1	-0,2
Туреччина	25,5	27,0	5,9
Німеччина	24,2	26,9	10,9
Малайзія	23,6	24,6	3,9
Мексика	21,5	22,4	4,4

Китай у 2010 р. піднявся на одну позицію вище в порівнянні з 2009 р. за обсягом міжнародних туристських прибуттів і доходів. За кількістю прибуттів (55,7 млн. туристів) він обігнав Іспанію і займає третє місце після Франції і США, а за обсягом надходжень (45,8 млрд. дол. США) – четверте місце після Італії.

У 2010 р. число міжнародних туристських прибуттів становило 940 млн. осіб, а в 2011 р. – зросло на 4,4% (до 981 млн. осіб) [7]. В цей період часу відбулися політичні зміни на Близькому Сході і Північній Африці, а також трагічні події в Японії, які негативно впливають на туристичні потоки в ці регіони.

Найкращих результатів досягла Європа – 503 млн. туристів, або на 6% більше чим в 2010 р. В Азії та узбережжі Тихого океану число міжнародних туристських прибуттів зросло на 5% (11 млн. осіб) і загальна кількість складала 216 млн. осіб. В Американському регіоні

число прибуттів зросло на 6 млн. осіб (+4%) і загальний показник склав 156 млн. туристів. В Африці число міжнародних туристських прибуттів залишилося на рівні 50 млн. осіб, а на Близькому Сході – 56 млн. осіб (-8%) [7].

Аналізуючи стан сучасного туризму слід підкреслити, що Азіатсько-Тихоокеанський регіон поступово нарощує темпи і його частка в міжнародному туризмі з кожним роком збільшується. Це пояснюється темпами та швидкою динамікою економічного розвитку, ступенем концентрації демографічного потенціалу та зростанням населення в найбільших країнах (Китай, Індія, Індонезія та ін.), а також активною туристською політикою, яку стали проводити країни регіону, таким чином залучаючи значні маси туристів. За прогнозами ЮНВТО, в 2012 р. число прибуттів зросте в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні та Африці на 4% – 6%, за ними будуть слідувати Американський регіон і Європа (2% – 4%).

На підставі досліджень динаміки розвитку сучасного міжнародного туризму слід очікувати, що туризм в ХХІ столітті стане двигуном світової економіки.

Відповідно опублікованому ЮНВТО довгостроковому прогнозу «Туризм: перспектива 2030», в 2030 р. число міжнародних туристських прибуттів досягне 1,8 млрд. Це означає, що через два десятиліття 5 млн. чол. кожен день будуть перетинати міжнародні кордони з метою дозвілля, бізнесу або інших цілей, таких як відвідування друзів і родичів. На країни Азії, Латинської Америки, Центральної та Східної Європи, Східно-середземноморської Європи, Близького Сходу і Африки припадатиме в середньому 30 млн. прибуттів на рік. Їх частка, як очікується, досягне 58%. На світовому ринку зросте частка Азіатсько-Тихоокеанського регіону (з 22% у 2010 р. до 30% у 2030 р.), Близького Сходу (з 6% до 8%), і Африки (з 5% до 7%). Відбудеться подальше скорочення частки Європи (з 51% до 41%) і Американського регіону (з 16% до 14%), головним чином через більш повільних темпів зростання Північної Америки [8].

У наступні два десятиліття значна частка прибуттів буде забезпечуватися країнами Азіатсько-Тихоокеанського регіону, що мають темпи зростання 5% на рік і генеруючих в середньому 17 мільйонів додаткових міжнародних прибуттів щороку, на другому місці Європа (дає в середньому 16 мільйонів додаткових міжнародних прибуттів на рік при темпах зростання + 2,5% на рік) [8].

Провідні українські та зарубіжні вчені вважають, що в основі розвитку туризму лежить економічний та соціальний прогрес.

Аналізуючі стан та перспективи розвитку сучасного міжнародного туризму можна виділити довготривалі чинники, що впливають на нього. А саме: економічні, науково-технічний прогрес, демографічні, соціальні, культурні, міжнародні. Ці постійно діючі чинники в певний період можуть посилюватися або послаблюватися різноманітними менш масштабними і короткочасними кон'юнктурними змінами. При цьому розвиток світового туризму показує, що для сучасного етапу характерно швидке відновлення його обсягів в несприятливій обстановці.

Висновки. Аналіз стану сучасного міжнародного туризму дав можливість встановити, що сьогодні туризм є однією з найбільших та динамічних галузей економіки, яка активно розвивається, має позитивну динаміку. Але для свого подальшого розвитку потребує державної підтримки, спрощення туристських формальностей, здійснення комплексних робіт по поліпшенню матеріальної бази туризму, підготовки висококваліфікованих кадрів для сфери туризму, максимального використання інформаційних та комунікаційних технологій, проведення великомасштабних рекламних кампаній.

Література.

1. Мальська М.П., Антонюк Н.В., Галич Н.М. Міжнародний туризм і сфера послуг: Підручник / М.П. Мальська, Н.В. Антонюк, Н.М. Галич. — К.: Знання, 2008. — 661 с.

2. Квартальнов В.И. Туризм / В.И. Квартальнов. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 320 с.

3. Федорченко В.К., Фоменко Н.А., Скрипник М.І., Цехмістрова Г.С. Педагогіка туризму: навч. посіб. / В.К. Федорченко, Н.А. Фоменко, М.І. Скрипник, Г.С. Цехмістрова. – К.: – Видавничий дім “Слово”, 2004. – 296с.

4. Гуляев В.Г. Организация туристской деятельности / В.Г. Гуляев. – М.: Нолидж, 1996.

5. Ильина Е.А., Нощенко О.Ю. Современная политика международного туризма / Туристично-краєзнавчі дослідження: Збірник / Е. А. Ильина, О.Ю. Нощенко. — К.: Знання, 2002. — Вип 4. — С. 403 – 407.

6. UNWTO Tourism Highlights [Електронний ресурс] / – Режим доступу : www.unwto.org.

7. UNWTO World Tourism Barometer [Електронний ресурс] / – Режим доступу : <http://www.unwto.org/facts/menu.html>

8. World Tourism Organization UNWTO [Електронний ресурс] / – Режим доступу : <http://media.unwto.org/ru/press-release/2011-10-12/k-2030-godu-chislo-mezhdunarodnykh-turistov-vyrastet-do-18-milliardov>